

УДК 130.2:316.7

DOI: <https://doi.org/10.17721/sophia.2026.27.15>

Віталій ТУРЕНКО, д-р філос. наук, ст. дослідник

ORCID ID: 0000-0003-0572-9119

e-mail: vitali_turenko@ukr.net

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Юлія СЕРОВА, канд. філос. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0002-9211-8668

e-mail: sierova_yu@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПОСТСУЧАСНІСТЬ ЯК ПРОСТІР ДЕКОНСТРУКЦІЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЗСУВІВ

Вступ. Здійснено філософський аналіз постсучасності як простору деконструкції ідентичності, де під впливом глобалізаційних, технологічних та культурних трансформацій відбувається радикальна зміна способів саморепрезентації людини. Розглянуто постсучасність не лише як етап розвитку культури, а як особливий онтологічний стан, у якому традиційні форми ідентичності – національної, гендерної, релігійної, професійної – піддаються розпаду, замінюючись множинними, гібридними та перформативними моделями. В умовах інформаційного суспільства ідентичність постає як процес безперервного конструювання, що відображає кризу стабільного "я" та формує нові підходи до розуміння людської суб'єктивності.

Методи. Методологічну основу дослідження становить міждисциплінарний підхід, який поєднує філософсько-культурологічний, соціально-філософський, герменевтичний та феноменологічний аналіз. Використано принципи деконструкції (Ж. Дерріда), дискурсивного аналізу (М. Фуко), а також компаративний підхід до інтерпретації соціокультурних зсувів, що формують сучасну ідентичність. Залучено ідеї постструктуралізму, теорії симулякрів Ж. Бодріяра, концепції "рідкої сучасності" З. Баумана та етичного перформативізму Дж. Батлера.

Результати. Обґрунтовано, що постсучасність спричинила фрагментацію та множинність ідентичності, яка існує у вигляді мережових, віртуальних і культурно-гібридних форм. Віртуалізація, гібридизація, симуляція та діджиталізація створюють новий тип суб'єктивності – контингентний, динамічний і відкритий до безперервного самотворення. Показано, що, попри кризовий характер цих процесів, деконструкція ідентичності відкриває простір для нової етики співбуття, діалогу та культурного плюралізму. Особливу увагу приділено українському контексту, у якому війна актуалізувала потребу переосмислення власної ідентичності, цінностей і культурної суб'єктивності.

Висновки. Аргументовано, що постсучасність постає не як доба руйнування, а як лабораторія нових форм людського буття. Деконструкція ідентичності виявляє потенціал свободи, творчості та міжкультурного порозуміння. Людина постпостмодерної епохи не володіє сталою ідентичністю, а постійно її творить, перетворюючи самопізнання на процес взаємодії, інтерпретації й становлення.

Ключові слова: постсучасність, ідентичність, деконструкція, суб'єктивність, симулякр, гібридизація, віртуалізація, соціокультурні зсуви.

Вступ

Постсучасність постає як культурно-філософський горизонт, у межах якого традиційні форми ідентичності – національної, гендерної, релігійної, професійної чи цивілізаційної – піддаються глибокій деконструкції. Глобалізаційні процеси, розвиток інформаційних технологій, віртуалізація соціальних практик та зміна способів комунікації призвели до появи множинних, фрагментарних, перформативних моделей ідентичності, що відрізняються несталістю і контекстуальністю. У цьому сенсі постсучасність виявляється не лише епохою кризи великих наративів, а й лабораторією нових форм самоусвідомлення та соціального буття. Усвідомлення цих зсувів є ключовим для розуміння сучасної філософії культури, антропології та соціальної філософії, адже саме вони визначають способи конструювання суб'єкта у глобалізованому світі.

Феномен деконструкції ідентичності в постсучасності потребує ґрунтовного філософського аналізу, оскільки він стосується не лише зміни форм саморепрезентації, а й перегляду самого онтологічного статусу людини у світі смислової нестабільності. Під впливом постструктуралізму, деконструктивізму, феміністської філософії та культурних студій поняття ідентичності розглядається як дискурсивна подія, що постійно переосмислюється у мережі соціальних і символічних відносин. Отже, актуальність дослідження полягає у необхідності філософського осмислення постсучасності як простору, де ідентичність

стає процесом безперервної реконфігурації, а людське буття – відкритим до нових форм множинності, гібридності та цифрової самоприсутності.

Мета дослідження – здійснити філософський аналіз постсучасності як простору деконструкції ідентичності, виявити соціокультурні зсуви, що зумовлюють її фрагментацію, та осмислити нові форми саморепрезентації особистості в умовах глобальної мережевої культури.

Завдання дослідження:

- проаналізувати ключові філософські концепції постсучасності (Ж. Дерріда, Ж.-Ф. Лютар, М. Фуко, З. Бауман, Ж. Бодріяр) у контексті проблеми ідентичності та деконструкції суб'єкта;

- визначити основні соціокультурні зсуви постсучасності (віртуалізація, гібридизація, симуляція, діджиталізація), що призводять до нових форм множинної та несталої ідентичності.

Методи

Для реалізації поставленої методи та сформульованих завдань використано міждисциплінарний підхід, який поєднує філософсько-культурологічний, соціально-філософський і герменевтичний аналіз. Застосовано принципи деконструкції (Ж. Дерріда) для виявлення прихованих смислів у концептах ідентичності, а також дискурсивний підхід (М. Фуко) для аналізу механізмів формування суб'єкта в постсучасному суспільстві. Використано компаративний і феноменологічний методи для осмислення досвіду множинності та фрагментарності

© Віталій Туренко, Юлія Серова, 2026

ідентичності в контексті соціокультурних зсувів доби глобалізації й діджиталізації. Методологія спирається також на інтерпретативну парадигму гуманітарного знання, що дозволяє розглядати постсучасність не як хронологічний етап, а як простір смислових трансформацій, у межах якого відбувається переосмислення людської самості, автентичності та соціальної присутності.

Результати

Філософське осмислення постсучасності як простору деконструкції ідентичності. Постсучасність постає як особливий тип соціокультурного буття, у якому традиційні засади ідентичності піддаються розпаду, а суб'єкт втрачає стабільну основу для самовизначення. Її сутність найповніше виражається у кризі цілісного "я" – того, що класична філософія розуміла як самототожний центр свідомості. У добу постсучасності цей центр розщеплюється, множиться, стає відкритим для гри знаків і дискурсів. Людина більше не є автономним джерелом смислу, а радше вузлом у мережі комунікацій, який постійно переписується у відповідь на нові культурні контексти. Саме ця радикальна несталість ідентичності визначає постсучасність як простір деконструкції, де поняття суб'єкта, істини, реальності та автентичності втрачають свою традиційну опору.

Одним із ключових теоретичних джерел цього процесу є постструктуралізм, який сформував нову філософію мови, тексту та суб'єкта. У працях Жака Дерріда, Мішеля Фуко, Жюльєна Дельоза, Жана-Франсуа Ліотара ідентичність постає не як сутність, а як ефект відмінностей – як результат гри знакових систем, що конституюють людину через дискурсивні практики. Дерріда, вводячи поняття *différance*, підкреслював, що значення ніколи не є завершеним: воно відкладається і породжується у нескінченному ланцюзі відсилань. У такому ж сенсі ідентичність не є чимось сталим – це постійний рух відмінностей, де "я" існує лише як ефект мови, інтерпретації та ставлення до Іншого.

Мішель Фуко в "Археології знання" і "Наглядати і карати" показав, що суб'єкт є продуктом історичних дискурсів влади, знання і нормування. Людина постає не як автономна істота, а як результат соціальних технологій, які формують її тілесність, поведінку, уявлення про себе. Отже, деконструкція ідентичності в постсучасному контексті – це не руйнування "я" заради хаосу, а радше критика тих структур влади, які роблять ідентичність інструментом контролю. Фуко розкрив, що навіть поняття "нормальної" особистості чи "природної" статі є продуктами певних дискурсів, тому звільнення суб'єкта можливе лише через критичне виявлення механізмів влади, які його створюють.

Слушно в цьому контексті зауважує вітчизняна дослідниця Катерина Аверіна, що, розглядаючи основні способи подолання кризи особистісної ідентичності, сучасні дослідники наголошують на кількох важливих умовах її конструктивного вирішення. Серед них варто виокремити:

- усвідомлення "чужого" як "іншого", але не ворожого, крізь призму власної системи цінностей;
- усвідомлення й прийняття власних смаків, уподобань і потреби їх збереження у контексті новітніх традицій та технологічних змін;
- стимулювання й розвиток творчого потенціалу як засобу самореалізації та подолання внутрішніх суперечностей (Аверіна, 2017, с. 4).

Постмодерна ж культура розгортається як простір радикальної множинності, де деконструкція ідентичності перетворюється на життєвий досвід. Жан-Франсуа Ліотар у "Стані постмодерну" визначив головну ознаку

цієї доби – "кінець великих наративів". Людина більше не ототожнює себе з універсальними проектами – релігією, нацією, ідеологією чи історичним прогресом. Натомість її існування розщеплюється на локальні, ситуативні ідентичності, кожна з яких відповідає певному комунікативному контексту. Постсучасна суб'єктивність є гнучкою і контингентною: людина може бути одночасно учасником цифрової спільноти, громадянином певної країни, представником гендерної меншини й працівником транснаціональної корпорації – і всі ці ідентичності співіснують без необхідності синтезу.

У концепції же Жана Бодрієра процес деконструкції ідентичності досягає найрадикальнішого вираження. Його поняття симулякру та гіперреальності свідчить, що сучасна культура втратила відмінність між реальністю та її зображенням. Ідентичність стає симуляцією – копією без оригіналу. У світі масових медіа, соціальних мереж і цифрових аватарів людина вибудовує себе не через досвід, а через знаки, що циркулюють у культурному полі. Тому постсучасна суб'єктивність існує як "візуальна" або "медіальна" конструкція: ми є тими, ким нас бачать у мережі, і ким ми самі себе постійно відтворюємо в цифрових просторах.

Деконструкція ідентичності в цьому сенсі є не лише філософською проблемою, а й соціокультурним процесом, у якому зміни комунікативного середовища впливають на форми самосвідомості. Інтернет, соціальні мережі, віртуальні спільноти створюють простір, де особистість може вільно експериментувати з образом себе. У результаті зникає чітка межа між реальним і віртуальним "я", між приватним і публічним простором, між істинністю та репрезентацією. Цей процес має амбівалентний характер: з одного боку, він розширює можливості самовираження, з іншого – породжує кризу автентичності, поверховість і нарцисизм.

Зігмунт Бауман, аналізуючи феномен "рідкої сучасності", показав, що ідентичність у постсучасному світі стала предметом вибору і постійного конструювання. Якщо в модерному суспільстві вона задавалася через стабільні інститути (родину, професію, націю), то сьогодні вона є результатом індивідуальних стратегій адаптації до змінних умов. Людина постійно "оновлює" себе, як програму чи профіль у соціальній мережі, реагуючи на культурні та економічні трансформації. Така гнучкість є вимогою часу, але водночас – джерелом екзистенційної невпевненості. Ідентичність перетворюється на "тимчасову угоду" між особистістю і світом, що постійно змінюється.

Філософія деконструкції ідентичності не заперечує саму ідею суб'єкта, а прагне відкрити її нові горизонти. Вона вказує на те, що самість – це процес, а не стан, відношення, а не сутність. Така перспектива відкриває можливість для діалогу, толерантності та культурного плюралізму, адже якщо ідентичність є відносною і відкритою, то вона може співіснувати з іншими без прагнення до домінування. Це особливо важливо в умовах глобалізації, коли зіткнення культур, етносів, релігій і цінностей вимагає нової етики співбуття.

Окремо це постає надактуальним у сучасних українських реаліях, адже трансформаційні процеси у вітчизняному суспільстві, обумовлені повномасштабною агресією РФ проти нашої країни, поставили перед нами вибір: від яких цінностей слід відмовитися, а які здатні забезпечити внутрішню стійкість і допомогти зберегти рівновагу. Усвідомлення власної ідентичності в таких умовах стає чинником особистісної стабільності та орієнтиром у складному соціальному просторі. Війна ж загострила це

усвідомлення, спонукавши глибше переосмислити себе, свій шлях і ті цінності, на яких ґрунтується наше буття (Кравченко, & Білецька, 2024, с. 130).

Звідси, постсучасність як простір деконструкції ідентичності виявляє ще один важливий аспект – етико-естетичний. Культура стає театром перформативних ідентичностей, де суб'єкт сам створює свій образ через жести, стиль, мову, поведінку. Цей процес перегукується з ідеями Джудіт Батлер про гендер як перформанс: соціальні ролі не є відображенням "природної" сутності, а радше повторюваними актами, які формують саму реальність. Таким чином, у постсучасності ідентичність – це дія, яка відбувається тут і тепер, у полі взаємодії з Іншими.

Однак така динаміка має не лише визвольний, а й деструктивний потенціал. Коли ідентичність стає занадто текучою, людина втрачає відчуття належності й сенсу. У світі нескінченних симулякрів індивід може відчувати втому від множинних ролей і фрагментації. Це породжує феномен "втомленого суб'єкта" (Ліповецькі), який шукає нових форм стабільності – через спільноти, традиції, духовність або повернення до локальних ідентичностей. Тож деконструкція ідентичності не означає її повного зникнення, а радше перехід до більш складних, контекстуальних форм самовизначення, які поєднують глобальне й локальне, реальне й віртуальне, індивідуальне й колективне.

Як бачимо, філософське осмислення постсучасності як простору деконструкції ідентичності дає змогу побачити нову антропологічну ситуацію, у якій людина більше не має єдиного центру, але водночас здобуває свободу створювати себе в безлічі вимірів. Ця свобода є не лише викликом, а й потенціалом – можливістю формувати нові моделі суб'єктивності, засновані на відкритості, діалогічності та творчому самопроєктуванні. Філософія постсучасності, розкриваючи цей процес, фактично окреслює нову парадигму людського буття: замість пошуку незмінної сутності – безперервне становлення, замість єдності – множинність, замість істини – нескінченний процес інтерпретації.

Другий момент – **соціокультурні зсуви постсучасності як чинники фрагментації ідентичності** – передбачає розгляд того, як зміни в культурному, інформаційному та комунікативному середовищі спричинили глибоку трансформацію уявлень про людину, її самість і місце в соціальному просторі. Якщо для модерного суспільства ідентичність була пов'язана зі стабільними структурами – національними, релігійними, професійними, родинними, – то в постсучасному світі вона розчиняється у потоках інформації та образів, втрачаючи свою цілісність. Замість стійкої суб'єктності виникає фрагментарна, контекстуальна самість, яка існує не як сутність, а як процес – як безперервна серія самоінтерпретацій і самопредставлень у змінних соціальних середовищах.

Віртуалізація реальності стала одним із головних чинників цієї зміни. Сучасна людина дедалі більше перебуває не у фізичному, а в цифровому просторі, де комунікація, робота, творчість і навіть емоції реалізуються через екрани. У соціальних мережах ідентичність постає як мережевий конструкт, який підтримується лайками, коментарями, підписниками та алгоритмами видимості. Віртуальне "я" нерідко стає більш "реальним", ніж тілесне, адже саме воно визначає соціальний статус, коло спілкування, можливості впливу. Людина, як зазначав Мануель Кастельс, стає "мережевим суб'єктом", що існує у багатовимірних потоках комунікації. Така ситуація породжує амбівалентність: з одного боку, вона розширює можливості самовираження, а з іншого – позбавляє глибини, породжує відчуття розпорошеності, втрати внутрішньої єдності та справжності.

Тому слушно підкреслює Володимир Калуга, що чітко треба розрізняти ідентичність та самоідентичність, адже ідентичність постає як "продукт" суспільного буття людини, через який розкривається її родова, спільнотна сутність. Водночас самоідентичність відображає ірраціональний, глибоко індивідуальний вимір людського існування, що ґрунтується на особистих смаках, бажаннях, переживаннях і покликанні. У цьому й виявляється джерело внутрішнього напруження, притаманного соціальній істоті: воно виникає з певної суперечності або навіть протистояння між ідентичністю та самоідентичністю – між тим, як індивід усвідомлює себе як частину соціуму, і тим, як він переживає власну унікальність і неповторність свого буття (Калуга, 2016, с. 16).

Паралельно з віртуалізацією розгортається процес гібридизації культур і форм соціальності. Глобалізація та мобільність створили простір, у якому змішуються культурні коди, естетичні традиції, мовні практики. У результаті формується гібридна культура, що поєднує локальне й глобальне, традиційне й сучасне, "своє" й "чуже". Ідентичність у такому середовищі втрачає жорсткі межі, перетворюється на рухливу конструкцію, здатну адаптуватися до різних контекстів. Це відкриває нові горизонти креативності, але водночас призводить до знецінення унікальності: належність стає умовною, а корені – тимчасовими. Людина опиняється у стані постійного культурного транзиту, коли жодна форма самоідентифікації не є остаточною.

Поглиблення процесу фрагментації пов'язане також із феноменом симуляції, який Жан Бодріяр описав як заміну реального системою знаків, що імітують реальність. У світі симулякрів образи не відображають події, а створюють їх, породжуючи гіперреальність – стан, у якому відмінність між оригіналом і копією зникає. Ідентичність стає частиною цього механізму: вона перетворюється на стиль, бренд, візуальну маску, яку можна безкінечно оновлювати. У такому світі людина не "є", а "здається"; вона живе в безперервному акті самопредставлення. Проте саме в цій постійній мінливості народжується нова форма свободи – можливість грати із власним образом, розмивати межі між "реальним" і "уявним", між суб'єктом і роллю.

Ще одним виміром соціокультурних зсувів є діджиталізація – проникнення цифрових технологій у всі сфери життя, що веде до алгоритмізації соціального досвіду. Алгоритми соціальних мереж, пошукових систем, маркетингових платформ непомітно впливають на сприйняття світу, добір інформації, формування переконань. Вони створюють ефект "цифрового дзеркала", у якому людина бачить лише відображення власних уподобань, підкріплених системами рекомендацій. Таким чином, ідентичність більше не є результатом вільного вибору – вона формується у взаємодії з технологічними структурами, які моделюють поведінку, емоції, навіть етичні рішення. У цьому полягає парадокс постсучасної свободи: суб'єкт, прагнучи самовираження, водночас потрапляє під владу алгоритмічного нагляду, що визначає межі його самості.

Усе це відбувається у контексті загальної культури тимчасовості, у якій стабільність замінюється динамікою, а глибина – швидкістю. Соціальні медіа нав'язують ритм коротких повідомлень, "сторіз", миттєвих реакцій, що розбивають досвід на безліч епізодів. Ідентичність більше не має тривалості – вона стає низкою моментальних образів, які зникають так само швидко, як і виникають. Людина живе у стані постійного оновлення, де цінність має не істинність, а актуальність. Гартмут

Роза описував це як "пришвидшене суспільство", у якому зміни стають нормою, а стабільність – загрозою. У такому середовищі самість перетворюється на рухливий конструкт, що пристосовується до темпу змін, але втрачає відчуття глибини та спадковості.

Тому розпад єдиної ідентичності, навколо якої можна було б вибудувати раціональну соціальну систему, стає однією з найхарактерніших ознак сучасності. У зв'язку з цим пошуки нових форм ідентичності набувають особливої актуальності. Глобалізаційні процеси породжують ситуацію невизначеності, розмивають усталені моделі спільності та пропонують індивіду таку міру свободи, що подекуди переходить у стан аномії. Інновації й технологічні зрушення, зумовлені стрімким розвитком інформаційного середовища, відкривають нові перспективи й можливості, проте водночас підсилюють рівень ризиків, наслідки яких можуть істотно вплинути на майбутнє людства (Берегова та ін., 2020, с. 7).

Водночас постсучасність не обмежується руйнуванням, вона створює можливість для появи нових форм суб'єктності. Множинність ідентичностей, їх відкритість і динамічність утворюють передумови для етики діалогу, толерантності, кроскультурного порозуміння. Людина, позбавлена одного центру, здатна бути багатоголовою, одночасно належати до різних спільнот, поєднувати раціональне і духовне, особисте і колективне. З'являються нові типи ідентичності – мережеві, екологічні, транскультурні, які свідчать про прагнення гармонізувати взаємодію між людиною, природою і техносферою.

Відповідно, соціокультурні зсуви постсучасності – віртуалізація, гібридизація, симуляція, діджиталізація – спричиняють глибоку деконструкцію традиційних форм ідентичності, проте водночас відкривають нові горизонти самореалізації. Людина більше не є стабільною істотою, "яка має" ідентичність, а перетворюється на істоту, "яка її творить". Фрагментарність, тимчасовість і багатовимірність сучасної ідентичності стають не ознаками занепаду, а формами адаптації до складного світу. У цьому сенсі постсучасна доба не є лише епохою розпаду – це також простір нового гуманізму, де людина віднаходить себе у процесі нескінченного становлення, діалогу й творчості.

Дискусія і висновки

Постсучасність постає як унікальний соціокультурний простір, у якому відбувається радикальна трансформація традиційних уявлень про людину, суб'єктність та ідентичність. Деконструкція ідентичності не означає її зникнення, а радше позначає перехід від стабільних, сутнісно визначених моделей до відкритих, динамічних і множинних форм саморепрезентації. Ідентичність у постсучасному контексті набуває процесуального характеру: вона формується у взаємодії з комунікативними, віртуальними та технологічними середовищами, що дедалі активніше визначають людський досвід. Соціокультурні зсуви – віртуалізація, гібридизація, симуляція, діджиталізація – зумовили фрагментацію індивідуальної та колективної самості, перетворивши її на поліфонічну конструкцію, де співіснують численні, часто суперечливі ролі й самоідентифікації. Водночас така фрагментарність не є лише симптомом кризи: вона відкриває нові горизонти творчої свободи, комунікаційної гнучкості та культурного діалогу. Саме через множинність сучасна людина здобуває здатність адаптуватися до глобальних викликів, поєднуючи локальне й універсальне, реальне й віртуальне, індивідуальне й колективне.

Постсучасна філософія, спираючись на ідеї Ж. Дерріда, М. Фуко, Ж.-Ф. Ліотара, З. Баумана, Ж. Бодріара та інших мислителів, засвідчує, що ідентичність є не фіксо-

ваною сутністю, а результатом дискурсивних практик, культурних контекстів і технологічних інтерфейсів. Деконструкція у цьому сенсі набуває емансипативного змісту: вона дозволяє людині звільнитися від примусу нормативних моделей і відкрити можливість для індивідуальної самотворчості.

У сучасному українському контексті проблема ідентичності набуває особливої ваги. Війна, трансформаційні процеси та виклики глобалізації змушують суспільство чіткіше усвідомлювати власні цінності, визначати межі культурної самості та переосмислювати смисли національної ідентичності. Усвідомлення себе як суб'єкта історії стає чинником внутрішньої стійкості, що поєднує особистісний і колективний виміри буття.

Отже, постсучасність як простір деконструкції ідентичності не є лише фазою культурного розпаду, а радше лабораторією нових форм людського існування. У ній народжується нова парадигма гуманізму, заснована на відкритості, діалогічності та повазі до множинності. Людина постпостмодерної доби не "має" ідентичність, а постійно її *творить* – у слові, дії, цифровій взаємодії, соціальній практиці. Саме в цій відкритій процесуальності полягає головний потенціал постсучасності як епохи нескінченного становлення, інтерпретації та співбуття.

Внесок авторів: Віталій Туренко – концептуалізація, методологія, Юлія Серова – висновки та емпірична база.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Аверіна, К. С. (2017). Сучасна криза ідентичності: Активність особистості чи шлях до сингулярності. *Актуальні проблеми філософії та соціології*, 15, 3–8. <http://hdl.handle.net/11300/11714>
- Берегова, О. М., Білченко, Є. В., Демещенко, В. В., Зіневич, А. С., Лукашенко, М. В., Лях, В. В., & Отрешко, Н. Б. (2020). *Людина в сучасному світі: Соціально-філософський та культурно-антропологічний виміри*. Інститут культурології НАМ України. https://icr.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Book_2020_Liudyna_v_suchasnomu_sviti.pdf
- Калуга, В. Ф. (2016). *Ідентичність та самоідентичність як соціокультурні феномени суспільного буття людини: Гендерні та екзистенціальні виміри* [Автореф. дис. д-ра філос. наук, Національна академія педагогічних наук України, Інститут вищої освіти]. https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Kaluga_25.02.2016_avtoref.pdf
- Кравченко, А. А., & Білецька, Д. О. (2024). Усвідомлення ідентичності: Виклики трансформаційного суспільства. У Г. М. Толстанової, Н. О. Гаврилюк, Р. О. Додонов, С. Р. Кагамлик, В. С. Крисаченко, Л. О. Филипович, & В. Ф. Ятченко (Ред.), *Українознавчі рефлексії сучасних соціокультурних процесів: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 190-й річниці відкриття Київського національного університету імені Тараса Шевченка* (с. 128–130). НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка. https://ndiu.knu.ua/images/2024/tezy_24.pdf

References

- Averina, K. S. (2017). The modern crisis of identity: Personality activity or the path to singularity. *Actual Problems of Philosophy and Sociology*, 15, 3–8 [in Ukrainian]. <http://hdl.handle.net/11300/11714>
- Berehova, O. M., Bilchenko, E. V., Demeshchenko, V. V., Zinevich, A. S., Lukashenko, M. V., Lyakh, V. V., & Otrishko, N. B. (2020). *Human in the modern world: Socio-philosophical and cultural-anthropological dimensions*. Institute for Cultural Research of the National Academy of Arts of Ukraine [in Ukrainian]. https://icr.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Book_2020_Liudyna_v_suchasnomu_sviti.pdf
- Kaluga, V. F. (2016). *Identity and self-identity as sociocultural phenomena of human social existence: Gender and existential dimensions* (Extended abstract of dissertation of Doctor of Philosophical Sciences, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Institute of Higher Education) [in Ukrainian]. https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/Kaluga_25.02.2016_avtoref.pdf
- Kravchenko, A. A., & Biletska, D. O. (2024). Awareness of identity: Challenges of a transformational society. In H. M. Tolstanova, N. O. Gavrilyuk, R. O. Dodonov, S. R. Kahamyk, V. S. Kryshachenko, L. O. Filipovych, & V. F. Yatchenko (Eds.), *Ukrainian studies reflections of contemporary sociocultural processes: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference Dedicated to the 190th Anniversary of the Founding of*

Taras Shevchenko National University of Kyiv (pp. 128–130). Research Institute of Ukrainian Studies of Taras Shevchenko National University of Kyiv [in Ukrainian]. https://ndiu.knu.ua/images/2024/tezy_24.pdf

Отримано редакцією журналу / Received: 22.11.25
Прорецензовано / Revised: 12.12.25
Схвалено до друку / Accepted: 14.12.25

Vitalii TURENKO, DSc (Philos.), Senior Researcher
ORCID ID: 0000-0003-0572-9119
e-mail: vitali_turenko@ukr.net
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Yuliia SIEROVA, PhD (Philos.), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0009-0005-2065-505x
e-mail: NataliiaKaraulna@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

POSTMODERNITY AS A SPACE OF IDENTITY DECONSTRUCTION: A PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF SOCIOCULTURAL SHIFTS

Background. The article provides a philosophical analysis of postmodernity as a space of identity deconstruction, where global, technological, and cultural transformations have radically altered the modes of human self-representation. The author interprets postmodernity not merely as a cultural-historical stage but as a specific ontological condition in which traditional forms of identity – national, gender, religious, professional – undergo dissolution and are replaced by multiple, hybrid, and performative models. Within the framework of the information society, identity is conceptualized as a continuous process of construction, reflecting the crisis of a stable "self" and forming new approaches to the understanding of human subjectivity.

Methods. The methodological foundation of the study is an interdisciplinary approach combining philosophical-cultural, socio-philosophical, hermeneutic, and phenomenological analyses. The research applies the principles of deconstruction (J. Derrida), discourse analysis (M. Foucault), and a comparative approach to interpreting the sociocultural shifts that shape modern identity. The article draws upon the ideas of post-structuralism, J. Baudrillard's theory of simulacra, Z. Bauman's concept of "liquid modernity", and J. Butler's ethical performativity.

Results. The study substantiates that postmodernity has generated fragmentation and multiplicity of identity, which now manifests in networked, virtual, and culturally hybrid forms. Processes of virtualization, hybridization, simulation, and digitalization foster a new type of subjectivity – contingent, dynamic, and open to perpetual self-creation. The author demonstrates that, despite the seemingly crisis-ridden nature of these processes, the deconstruction of identity opens a philosophical space for a new ethics of coexistence, dialogue, and cultural pluralism. Particular attention is devoted to the Ukrainian context, where the ongoing war has intensified the need to reconsider national identity, values, and cultural subjectivity.

Conclusions. Postmodernity emerges not as an age of destruction but as a laboratory for new forms of human existence. The deconstruction of identity reveals the potential of freedom, creativity, and intercultural understanding. The individual of the post-postmodern era does not possess a fixed identity but continually creates it, transforming self-knowledge into an ongoing process of interaction, interpretation, and becoming.

Keywords: postmodernity, identity, deconstruction, subjectivity, simulacrum, hybridization, virtualization, sociocultural shifts.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.